

Wegwijzer Winkelcriminaliteit

Aandachtspunten voor een vindingrijke aanpak



Justitie



*Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties*

Inleiding

De noodzaak van een gezamenlijke aanpak van winkelcriminaliteit staat landelijk en lokaal sterk in de belangstelling. De veiligheid in winkelgebieden is van groot belang voor ondernemers, de gemeente, de politie en het winkelend publiek.

Om de criminaliteit tegen het bedrijfsleven terug te dringen is in januari 2004 de uitvoering van het Actieplan Veilig Ondernemen gestart. Dit Actieplan is ondertekend door VNO-NCW, MKB Nederland, Verbond van Verzekeraars, de ministers van Justitie, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Economische Zaken. De rijksoverheid en het bedrijfsleven slaan hiermee de handen verder ineen om samen tot een gedegen aanpak van criminaliteit en onveiligheid te komen, zowel preventief als repressief. Het Actieplan sluit aan bij de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' waarin expliciet aandacht is voor het bedrijfsleven.

Een onderdeel van het Actieplan is de gezamenlijke aanpak van winkelcriminaliteit. Hierover zijn al eerder, in januari 2003, twintig afspraken gemaakt in een convenant tussen de rijksoverheid en de detailhandel. Een van de aandachtspunten hierin is dat er onzekerheid bestaat over de grenzen van de wet bij het toepassen van preventiemethoden die dicht aanliggen tegen verantwoordelijkheden van de politie en de gemeenten.

Met deze brochure informeren wij u over de verschillende mogelijkheden voor de aanpak van winkelcriminaliteit binnen de huidige wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld bij de plaatsing van camera's in het openbare gebied of het aanhouden van winkeldieven. Aan de hand van de meest gestelde vragen uit de praktijk lichten we graag toe wat er vandaag de dag *kan* en wat er onder voorwaarden *mag* bij de aanpak van winkelcriminaliteit. Ook wijzen we u op diverse vindingrijke voorbeelden uit de praktijk. Van deze brochure bestaat ook een soortgelijke uitgave die zich richt op ondernemers uit de detailhandel. De brochure die voor u ligt, richt zich op politie en gemeenten.

Alle praktijkvoorbeelden die in deze brochure kort worden aangestipt kunt u op www.veiligheidsprogramma.nl uitgebreid nalezen.

Wij hopen dat de antwoorden op de 'veelgestelde vragen' en de suggesties uit de praktijk bijdragen aan de aanpak van winkelcriminaliteit in uw gemeente of politieregio, in nauwe samenwerking met de detailhandel.

J.W. Remkes

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties



J.P.H. Donner

Minister van Justitie



Inhoudsopgave

1	Mag een winkelier ook camera's buiten zijn winkel ophangen?	4
2	Hoe kunt u ondernemers helpen bij hun vergunningaanvraag voor bouwtechnische maatregelen en veilig laden en lossen?	6
3	Hoe kunt u winkeliers stimuleren aangifte te doen?	8
4	Mag een winkelier iemand aanhouden en opsluiten?	10
5	Kan een winkelier verdachte personen de toegang tot de winkel weigeren?	12
6	Mag een winkelier gegevens over winkeldieven en overvallers uitwisselen met andere ondernemers en met de politie?	14
7	Hoe kunt u samen met de detailhandel winkelcriminaliteit tegengaan?	16
8	Wat zijn nuttige telefoonnummers en websites?	20

1 Mag een winkelier ook camera's buiten zijn winkel ophangen?

*Ja, het is toegestaan dat een winkelier gebruikmaakt van camerabeveiliging buiten de winkel, zolang het gaat om het trottoir direct grenzend aan het winkelpand en zolang het deel uitmaakt van een breder pakket van preventieve maatregelen. De **gemeente** is verantwoordelijk voor cameratoezicht in de openbare ruimte.*

Camerabeveiliging gericht op de ingang, (nood)uitgang, langs de gevel en op de privé-parkeerplaats is onder voorwaarden toegestaan. Ook mag een winkelier beelden opnemen van het trottoir dat direct grenst aan het winkelpand, als hij aannemelijk kan maken dat dit noodzakelijk is voor het bestrijden van winkelcriminaliteit. Het is de winkelier niet toegestaan om beelden op te nemen van openbare parkeerplaatsen of andere (dan direct aan het winkelpand grenzende) delen van de openbare weg in de buurt van de winkel. De zeggenschap die u als **gemeente** heeft over openbare parkeerplaatsen kan niet worden overgedragen als een winkelier een onafgesloten parkeerplaats van de gemeente huurt. Camerabeveiliging op een particulier en afgesloten parkeerterrein is wel toegestaan.

Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) heeft op zijn website informatie over cameratoezicht beschikbaar. Het CBP kan niet in alle concrete situaties een uitspraak doen. Alleen in bijzondere situaties kan door middel van overleg met het CBP een nadere toepassing van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) worden besproken. Het CBP kan, als de situatie daartoe aanleiding geeft, maatregelen opleggen in de sfeer van bestuursdwang.

Cameratoezicht brengt inspanningen met zich mee. De inspanningen kunnen worden beperkt en de kosten kunnen betrekkelijk laag blijven als gemeente, winkeliers en politie nauw samenwerken. Zo kunnen veiligheidsmaatregelen van gemeente en politie, zoals cameratoezicht op openbare plaatsen in het kader van handhaving van de openbare orde, worden versterkt door initiatieven van winkeliers. Het collectief cameratoezicht in winkelcentrum Hoog Catharijne in Utrecht en in het winkelcentrum van Wezep heeft geleid tot meer aanhoudingen en minder winkelcriminaliteit.



Voor het gebruik van beelden gelden zorgvuldigheidseisen vanwege de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). U kunt de ondernemer faciliteren door hem op de hoogte te stellen van deze eisen, die gaan over proportionaliteit, subsidiariteit en kenbaarheid. De zorgvuldigheidseisen zijn op de website van het College Bescherming Persoonsgegevens (www.cbpreweb.nl) na te lezen.

Als u meer informatie wilt over het gebruik van camerasystemen, raadpleeg dan de brochures 'De Camera de Baas' of 'Handreiking Cameratoezicht' (voor de overheid). Deze kunt u downloaden op respectievelijk www.veiligheidsprogramma.nl en www.dsp-groep.nl.



2 Hoe kunt u ondernemers helpen bij hun vergunningaanvraag voor bouwtechnische maatregelen en veilig laden en lossen?

Veel ondernemers – vooral juweliers, maar ook fotozaken, videotheken en winkels in de mobiele telefonie – willen bouwtechnische maatregelen (zoals rampalen of rolluiken) vóór of aan de buitenkant van hun winkelpand aanbrengen om ramkraken en inbraken tegen te gaan. Sommigen zijn hiertoe zelfs verplicht door hun verzekeraar.

Waarschijnlijk heeft een winkelier in uw gemeente voor het aanbrengen van dergelijke voorzieningen een bouwvergunning nodig op basis van de gemeentelijke bouwverordening, of een (uitstallings)vergunning op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). In de praktijk blijken ondernemers aan te lopen tegen de belangenafweging die het college van B&W moet maken: preventie van winkelcriminaliteit versus het aanzien en de uitstraling van winkels, versus het gebruik van de schaarse openbare ruimte en de bereikbaarheid voor hulpdiensten.

Vaak wordt over de esthetische aspecten die samenhangen met de vergunningaanvraag bovendien advies ingewonnen bij de welstandscommissie. Het kan zijn dat een verzoek om rolluiken te plaatsen wordt afgewezen, omdat deze het aanzicht van de straat te veel aantasten. Of dat rampalen worden niet toegestaan omdat ze de doorgang op de openbare weg belemmeren.

De Raad van State heeft in hoger beroep vastgesteld dat een Zutphense juwelier eerder geplaatste rampalen moet verwijderen. De afwijzing van een vergunning op grond van de APV werd terecht verklaard. Het plaatsen van de rampalen op de openbare weg zou het doelmatige gebruik van de weg, zoals neergelegd in de APV, te veel belemmeren. Ook werd gewezen op ongewenste precedentwerking. Het college van B&W heeft echter aangegeven mee te willen denken over een uitvoerbaar alternatief, zoals het plaatsen van de palen achter de gevellijn van de juwelierswinkel.

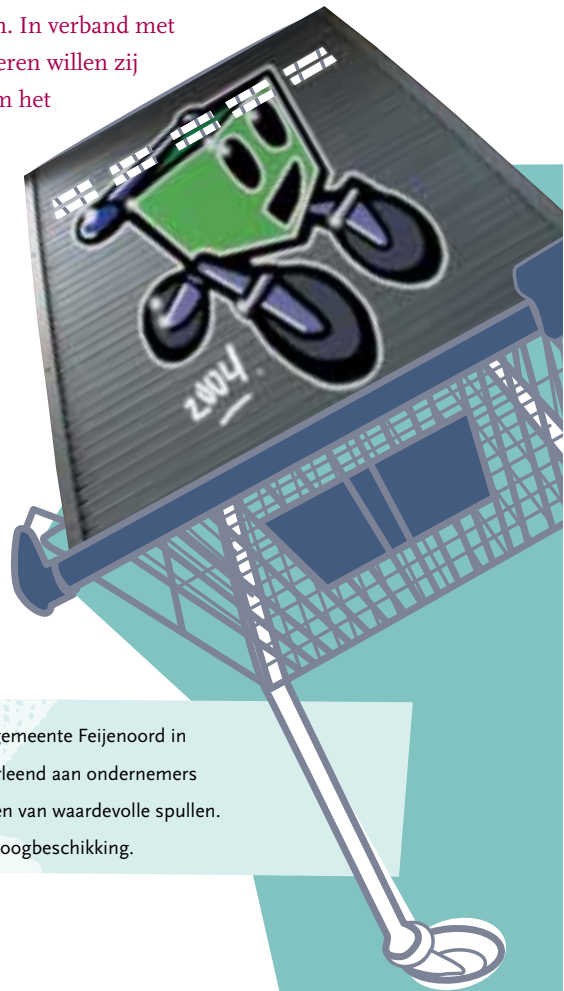
Overigens hoeven veiligheid enerzijds en een aantrekkelijk aanzien van de winkel en een doeltreffend gebruik van de openbare ruimte anderzijds, lang niet altijd strijdig te zijn. Vaak is het mogelijk om in overleg met de winkelier te komen tot een alternatief dat voor u beiden aanvaardbaar is. Zo bestaan er verzinkbare rampalen die overdag niet zichtbaar zijn, of rampalen in de vorm van plantenbakken of ronde bollen.

Doorzichtige rolluiken ogen vriendelijker dan de gesloten varianten, hoewel niet iedere ondernemer deze van de verzekering mag plaatsen. Een schildering op het rolluik zou dan een visueel aantrekkelijker alternatief kunnen zijn.

Een juwelier in Rotterdam heeft voor zijn winkel twee beelden geplaatst die tegelijkertijd als rampalen fungeren. De twee figuren, een man en een vrouw die door buurtbewoners Jut en Jul worden genoemd, zijn door een kunstenaar ontworpen en bekleed met een kleurrijk mozaïek. Niet alleen bieden ze adequate bescherming tegen ramkraken, ze zijn ook een verrijking voor de openbare ruimte.

Als **gemeente** kunt u ook worden benaderd door ondernemers die een speciale parkeervergunning willen. In verband met het laden en lossen van waardevolle goederen willen zij een eigen parkeerplaats voor hun deur, om het overvalrisico te beperken. Dit geldt vooral voor juweliers. Het is gebruikelijk dat vergunningaanvragen worden toegewezen voor een gehele straat of zelfs een gebied. Op dit moment kunnen alleen invaliden een beroep doen op een vaste parkeerplaats voor de deur. Wel kunt u als gemeente overwegen de locatie als laad- en losplek aan te wijzen. In winkelgebieden die zijn afgesloten voor autoverkeer geldt een andere aanpak. Hier is het denkbaar dat u de ondernemer een ontheffing verleent om het gebied (een deel van de dag) met de auto in te rijden.

In veel gemeenten, waaronder Emmen en de deelgemeente Feijenoord in Rotterdam, wordt in winkelgebieden ontheffing verleend aan ondernemers om tot hun winkel te rijden voor het laden en lossen van waardevolle spullen. Andere gemeenten geven de voorkeur aan een gedoogbeschikking.



3 Hoe kunt u winkeliers stimuleren aangifte te doen?

Winkeliers willen snel en eenvoudig aangifte kunnen doen en moeten het persoonlijk belang ervan inzien. Veel winkeliers staan er bijvoorbeeld niet bij stil dat gemeente en politie hun inzet en inspanningen ten aanzien van winkelcriminaliteit voor een deel baseren op aangiftecijfers.

In de praktijk blijkt dat ondernemers zelden aangifte doen van winkeldiefstal met onbekende dader en andere vormen van criminaliteit waarmee zij in aanraking komen. De redenen zijn divers: men wil de winkel niet verlaten, vindt dat het te veel tijd kost, of heeft de indruk dat er toch niets met de aangifte wordt gedaan. Hierdoor krijgt u als gemeente of politie geen goed beeld van de daadwerkelijke omvang van de problematiek, en is het lastig beleid en inzet goed te laten aansluiten op de realiteit. Ook voor een effectieve veelplegersaanpak is het van groot belang dat ondernemers aangifte doen.

Om ondernemers te stimuleren aangifte te doen van delicten waarvan zij slachtoffer zijn geworden, kunt u hen als gemeente of politie wijzen op mogelijkheden voor vereenvoudigde aangifte en op het persoonlijk belang dat zij hebben bij het doen van aangifte.

Aangifte via internet (www.politie.nl) en telefonische aangifte (0900 - 8844) bieden een uitkomst aan winkeliers die buiten werktijden zonder naar het politiebureau te hoeven, aangifte willen doen. In de loop van 2004 en 2005 zullen beide varianten binnen vrijwel alle politieregio's mogelijk zijn. Bij winkeldiefstal (mits de dader onbekend is) en inbraken in winkels is internet of telefonische aangifte een snelle manier om aangifte te doen. Veel ondernemers blijken echter niet bekend te zijn met de mogelijkheden op dit gebied.

In de politieregio Rotterdam-Rijnmond kunnen burgers en ondernemers sinds juli 2002 van bepaalde delicten aangifte doen via internet of telefoon. Voorwaarden zijn dat er geen geweld is gebruikt, de dader niet bekend is en dat het delict in de regio Rotterdam-Rijnmond heeft plaatsgevonden. Aangifte doen kan 24 uur per dag, ook namens het bedrijf.

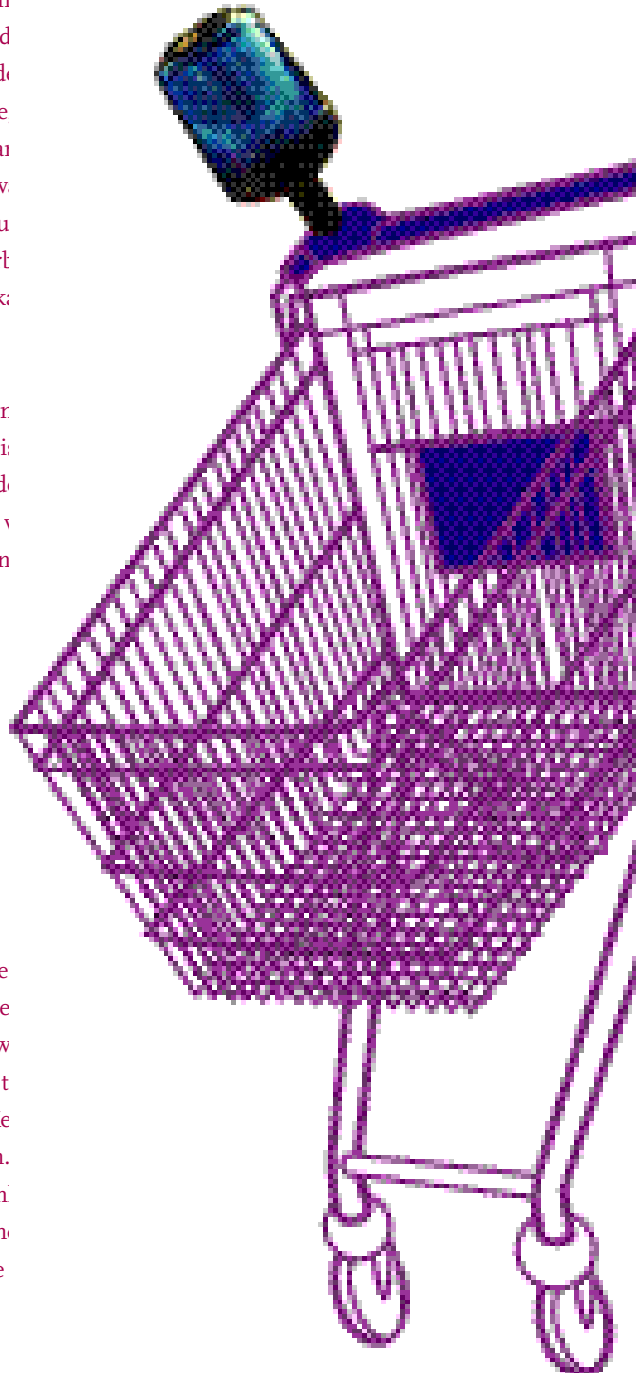
Als een ondernemer de winkeldief op heterdaad betrapt en heeft aangehouden, is telefonische aangifte of aangifte via internet niet mogelijk. U kunt hem erop wijzen

dat hij tijd kan besparen door het gestandaardiseerde aangifteformulier van de site www.platformdetailhandel.nl te downloaden en in te vullen, en deze samen met de verdachte aan de politie over kan dragen.

Toch zullen winkeliers, zolang zij h belang er niet van inzien, niet altijd doen. Het gevoel dat er niets met d giftes gebeurt moet dus worden we genomen. Een kwalitatief goede aa die veel waardevolle informatie bev een opsporingsonderzoek, zoals du signalementen van daders (bijvoorl met bewakingscamera's), doet de k succesvolle opsporing toenemen.

Onderdeel van de twintig afspraker overheid en detailhandel uit 2003 i politie en justitie na elke aangifte d ondernemer op de hoogte houden v onderzoek, vervolging en bestraffin van de dader. Dit doen zij met ingang van 2005 onder andere door middel van een zogenaamd 'afloopbericht', dat de politie na afronding van het onderzoek naar de aangever stuurt en waarin staat waartoe het onderzoek heeft geleid.

Een concrete manier waarop u als gemeente of politie de aangiftebere onder ondernemers kunt stimulere hier in een publiek-privaat samenw verband duidelijke afspraken over t Dat gebeurt in het kader van het Ke Ondernemen al in veel gemeenten. u op www.veiligheidsprogramma.nl verschillende voorbeelden terugvin heden om de aangiftebereidheid te



4 Mag een winkelier iemand aanhouden en opsluiten?

Ja, een winkelier mag een winkeldief of overvaller, die op heterdaad is betrapt, aanhouden en vasthouden. Hierbij mag geen onnodig geweld worden gebruikt. Dit heet ook wel een 'citizens arrest' of burgerarrest. Veel ondernemers schrikken hiervoor terug, uit angst voor agressie van de verdachte of uit angst om te worden bestraft door de rechter.

Om misverstanden te voorkomen en het optreden van het winkelpersoneel te legitimeren kunt u winkeliers adviseren om duidelijke huisregels op te stellen en deze kenbaar te maken aan het publiek.

Het is belangrijk dat u ondernemers informeert over de voorwaarden van aanhouden. Er mag geen onnodig geweld worden gebruikt (proportionaliteit) en met het winkelpersoneel moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over wat wel en niet mag. Zo mag aanhouden alleen op heterdaad; als winkelpersoneel iemand heeft zien stelen en deze persoon verlaat de winkel, dan kan het personeel hem later bij binnenkomst niet meer aanhouden. Verder moet het personeel toestemming krijgen van de ver-

dachte om te fouilleren of om in een tas of jaszak te kijken.

De verdachte mag dit weigeren. Bij een vermoeden van een strafbaar feit moet direct de politie worden gebeld (vgl. Art. 53 WvSv). Het is dan ook van belang dat u als **politie** zo spoedig mogelijk ter plaatse bent om de verdachte over te nemen.

Er zijn inmiddels verschillende initiatieven in het land die het makkelijker en veiliger maken om tot aanhouding over te gaan. Zo zijn er supermarkten die in de CAO afspraken hebben gemaakt over omgaan met een

heterdaad. Daarnaast zijn in veel gemeenten tussen ondernemers onderling 'burenbelafspraken' gemaakt om elkaar te helpen in geval van een calamiteit.



Ook burgers worden steeds meer ingezet om politie en winkelpersoneel te helpen. Zo is er een proef in Nieuwegein, Burgernet geheten, waarbij een geselecteerde groep burgers de politie helpt. In geval van een calamiteit worden zij binnen korte tijd geïnformeerd over de situatie en kunnen zij tijdelijk de extra ogen van de politie zijn in de wijken. Burgernet kan voor zeer uiteenlopende gevallen worden ingezet.

Het is overigens van belang de ondernemer duidelijk te maken dat bij alle initiatieven onderscheid moet worden gemaakt tussen de situatie van aanhouden van een winkeldief en aanhouden van een overvaller. Aanhouden van een overvaller brengt grotere risico's met zich mee. Iemands leven kan in gevaar worden gebracht. Zo is het eerder genoemde burenbelsysteem niet bedoeld voor ondersteuning bij een overval.

Na aanhouding op heterdaad mag winkelpersoneel een verdachte ergens 'ophouden', dat wil zeggen vasthouden of opsluiten. Wel moet dit fatsoenlijk en behoorlijk gebeuren en moet men in afwachting zijn van de overdracht aan de politie. U kunt de ondernemer op deze twee voorwaarden wijzen, omdat het winkelpersoneel anders het risico loopt dat de rechter een schadeclaim van de dader toewijst of dat er strafrechtelijke vervolging komt. De plaats waar de verdachte wordt opgehouden mag geen lichamelijk of andersoortig letsel opleveren voor de verdachte. Het ophouden dient bovendien buiten het zicht van het winkelend publiek en onder toezicht plaats te vinden. De ondernemer mag dus bijvoorbeeld geen gebruik maken van een voor het publiek zichtbare kooi.

In winkelcentrum Hoog Catharijne in Utrecht komt de beveiligingsdienst direct – binnen enkele minuten – en neemt de verdachte zo nodig mee naar een ophoudruimte, in afwachting van de politie. De politie heeft 'dader-slachtoffer-confrontatie' als hoogste prioriteit en is binnen 10 minuten ter plaatse. Mede dankzij een (buren)belsysteem worden collega-ondernemers, beveiligingsdienst en politie bij overlast, agressie, diefstal e.d. direct gealarmeerd.



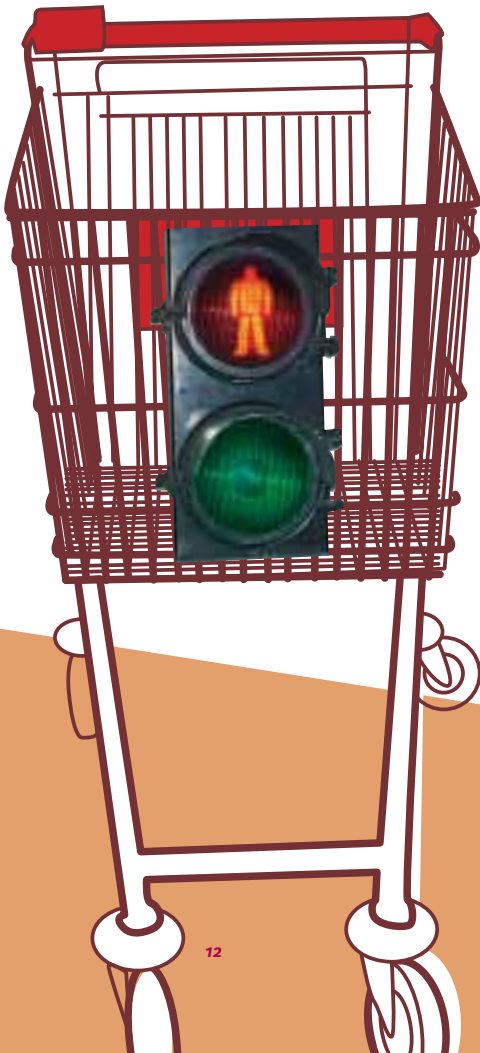
Tot slot kunt u op de site www.supermarkt.nl het CBI Protocol Aanhouden Winkeldieven vinden. Op de site www.om.nl staan verder gedetailleerde omschrijvingen voor eigenhandig optreden, naar aanleiding van voorvallen waarbij geweld door winkelpersoneel is toegepast.

5 Kan een winkelier verdachte personen de toegang tot de winkel weigeren?

Ja, een winkelier kan een persoon de toegang tot de winkel weigeren. Het gaat hier om een civielrechtelijke bevoegdheid. De reden dat een toegangsverbod – ook wel winkelontzegging of winkelverbod genoemd – in de praktijk weinig wordt toegepast, ligt gedeeltelijk in de onbekendheid van de juridische mogelijkheden. Daarnaast bestaat er bij de ondernemer vaak twijfel over de naleving van de ontzegging door de politie of angst voor agressie na aanhouding door het eigen winkelpersoneel.

Winkeliers kunnen allereerst zelfstandig besluiten tot gebruik van een winkelontzegging. Hiervoor hebben zij geen toestemming nodig van de gemeente of de politie. Belangrijk is dat u als gemeente of politie de ondernemer

wijst op de voorwaarden die zijn verbonden aan het ontzeggen van de toegang. De ondernemer moet kenbaar maken aan de klanten dat hij gebruikmaakt van winkelontzeggingen, bijvoorbeeld door zichtbare huisregels. Ook moet er sprake zijn van op heterdaad betrappen. Daarnaast moeten er afspraken worden gemaakt over de ernst en frequentie van het delict en over de duur van het verbod. Alle afspraken moeten schriftelijk worden vastgelegd en ondertekend door winkelier en betrokkene. Bovendien moet er altijd aangifte worden gedaan van het betreffende delict, waarbij ook een kopie van de ontzegging moet worden bijgevoegd. De winkelier stuurt veelal eveneens een kopie naar de betrokkene per post. Winkelverboden mogen uiteraard geen discriminerend karakter hebben.





Ook een collectieve winkelontzegging is (onder voorwaarden) mogelijk. Collectieve winkelontzegging richt zich op ontzegging van een persoon voor meerdere winkels tegelijk. Dit kan zowel in een (besloten) winkelcentrum als binnen een winkelketen. De collectieve winkelontzegging kan ook worden toegepast als verschillende winkeliers uit een openbare winkelstraat hierover afspraken maken. Om een collectieve winkelontzegging toe te kunnen passen zullen winkeliers met de politie en het Openbaar Ministerie afspraken moeten maken over wanneer een collectief verbod wordt gebruikt en onder welke voorwaarden dit kan. De afspraken tussen de partijen zullen moeten worden vastgelegd. U kunt winkeliers wijzen op voorbeeldbrieven voor winkelontzeggingen, die te downloaden zijn op www.platformdetailhandel.nl.

Als iemand in strijd met een winkelverbod toch de winkel binnengaat is de overtreder strafbaar op grond van art. 138 WvSr. (huisvredebreuk). Het toegangsverbod kan worden gehandhaafd door de politie. Art. 139 WvSr. (lokaalvredebreuk) kan niet worden toegepast, omdat dit alleen geldt voor lokalen bestemd voor de openbare dienst, zoals een gemeentehuis.

Eind 2003 zijn winkeliers in Helmond een project voor collectieve winkelontzegging begonnen, na goed overleg met politie en Openbaar Ministerie. Winkeliers kunnen maximaal een jaar winkelontzegging eisen in geval van mishandeling, afpersing, dreiging of drie diefstallen binnen twee maanden.

De burgemeester kan op grond van de Gemeentewet of de APV een gebiedsontzegging opleggen. Het criterium moet hier altijd zijn overlast en/of verstoring van de openbare orde. Zo kan de burgemeester een verslaafde veelpleger van winkelcriminaliteit, die tevens in de openbare ruimte overlast veroorzaakt, het gebied ontzeggen.

6 Mag een winkelier gegevens over winkeldieven en overvallers uitwisselen met andere ondernemers en met de politie?

Ja, een winkelier mag onder bepaalde voorwaarden gegevens over winkeldieven en overvallers uitwisselen met het eigen personeel en met andere zijn vastgelegd in de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP).

Onder winkeliers bestaat vaak de behoefte om onderling informatie – persoonsgegevens, maar bijvoorbeeld ook foto's verkregen met bewakingscamera's – over (potentiële) overvallers en winkeldieven uit te wisselen om herhaling te voorkomen. Veel van hen doen dit ook al: binnen de eigen winkel, binnen het winkelgebied of onder branchegenoten. Toch bestaat er bij ondernemers onduidelijkheid over de vraag of dit nu wel of niet mag en aan welke regels moet worden voldaan. Het is denkbaar dat ze u hierover om advies zullen vragen.

De voorwaarden waaraan bij gegevensuitwisseling tussen ondernemers onderling moet worden voldaan, hebben vooral te maken met het waarborgen van de persoonlijke levenssfeer en het voorkomen van misbruik. De ondernemer mag niet meer gegevens verzamelen dan nodig is voor de bestrijding van winkelcriminaliteit (gegevens over het strafblad van een verdachte zijn meestal niet noodzakelijk; gegevens over de werkwijze en het signalement kunnen dat wel zijn). Hij mag deze bovendien niet langer bewaren dan strikt noodzakelijk is. Verder mogen de gegevens uitsluitend worden gebruikt in aanvulling op andere preventieve maatregelen en moeten bestanden regelmatig worden opgeschoond. Ook moet aan klanten kenbaar worden gemaakt dat de ondernemer bij (vermoeden van) diefstal of een ander delict gegevens verzamelt en aan collega's verstrekt. Het is de winkelier niet toegestaan om foto's of andere persoonsgegevens van (mogelijke) daders aan het publiek te tonen op bijvoorbeeld muren of winkelruiten.

Enkele brancheorganisaties werken aan de ontwikkeling van een waarschuwingsstelsel voor de desbetreffende branche, waardoor gegevens tussen een groot aantal ondernemers kunnen worden uitgewisseld binnen de wettelijke kaders.

De juweliersbranche heeft een landelijk waarschuwingssysteem ontwikkeld, waarmee juweliers elkaar kunnen waarschuwen voor (potentiële) daders van onder andere overvallen en wisseltrucs. Om te zorgen dat dit verloopt volgens de regels van de WBP heeft de branche in overleg met het College Bescherming Persoonsgegevens een protocol opgesteld, waarin de gedragsregels voor gegevensuitwisseling zijn beschreven. Juweliers moeten zich aanmelden voor deelname aan het waarschuwingssysteem en onderschrijven bij aanmelding het protocol.

Bij het onderling uitwisselen van de gegevens staan winkeliers er niet altijd bij stil dat u als **politie** in het bijzonder gebaat bent bij de verzamelde informatie, omdat het een bijdrage kan leveren aan het opsporen van mogelijke daders – iets waar de ondernemer zelf ook belang bij heeft. U kunt hen hierop wijzen en duidelijk maken hoe en aan wie ze de betreffende informatie kunnen aanleveren. Bovendien moeten ondernemers worden geïnformeerd over de kwaliteit waaraan het aangeleverde materiaal moet voldoen. Vaak blijken camera's bijvoorbeeld verkeerd afgesteld te zijn, is gezichts-herkenning niet mogelijk of zijn de beelden van een dusdanig slechte kwaliteit dat ze niet voor opsporingsdoeleinden kunnen worden gebruikt.

Omgekeerd zouden ondernemers graag informatie over verdachten krijgen van u als **politie**. Op grond van artikel 30 van de Wet Politierregisters is het mogelijk dat bepaalde identificeerbare gegevens van veelplegers, zoals foto's, aan derden worden verstrekt. Doordat winkeliers over deze gegevens beschikken kunnen zij veelplegers weren of controleren. Zij dragen daarmee bij aan een breder maatschappelijk belang, namelijk het voorkomen van criminaliteit.

Op de site van het College Bescherming Persoonsgegevens (www.cbweb.nl) zijn gedetailleerd de voorwaarden van gegevensuitwisseling na te lezen die zijn vastgelegd in de WBP. Op www.veiligheidsprogramma.nl vindt u een verkorte weergave.



7 Hoe kunt u samen met de detailhandel winkelcriminaliteit tegengaan?

Het Rijk en de detailhandel hebben door middel van een convenant begin 2003 twintig concrete afspraken gemaakt voor de periode 2003 - 2006. Zo is er binnen de bestaande wet- en regelgeving meer ruimte voor onorthodoxe aanpakken. Ook mogen winkeliers meer winkelverboden uitreiken aan veelplegers en wordt er hard gewerkt om allerlei hindernissen in wet- en regelgeving weg te werken.

Enkele obstakels in wet- en regelgeving zijn al opgelost. Zo kunnen winkeliers in de meeste gemeenten nu makkelijker een eenvoudige aangifte doen via een centraal telefoonnummer of via de website van de politie. Sinds begin 2004 kan er ook anoniem melding worden gemaakt van een ernstig misdrijf als de dader bij de winkelier bekend is, namelijk via meldlijn M (0800 - 7000), bijvoorbeeld wanneer een winkelier represailles verwacht na het doen van aangifte. In maart 2003 is bovendien een 'Aanwijzing voor de opsporing' in werking getreden die politie en OM verplicht om zaken in behandeling te nemen indien een dader bekend is. De voorwaarden waaronder deze aanwijzing in de zin van artikel 130 lid 4 Wet ro geldt, kunt u vinden op www.om.nl.

U heeft als **gemeente** een belangrijke regierol bij de lokale aanpak van onveiligheid. Onderdeel hiervan kan zijn het tegengaan van winkelcriminaliteit in winkelgebieden. De veiligheidscoördinator van de gemeente speelt hierin een belangrijke rol. In een aantal steden, zoals Amsterdam, Utrecht en Rotterdam, zijn ook gebiedsmanagers aangesteld. Zij bevorderen de samenwerking tussen de vele publieke en private partners, onder meer om criminaliteit in winkelgebieden tegen te gaan.

Vooraf samenwerking tussen overheid en detailhandel zorgt dat verschillende aanpakken in het land slagen. U kunt daar als gemeente of politie ook een belangrijke en voorwaardenscheppende rol in vervullen. De initiatieven van winkeliers stranden soms, omdat een eenduidig aanspreekpunt bij gemeente of politiekorps ontbreekt. Het is praktisch om binnen uw organisatie een dergelijk aanspreekpunt te hebben en deze intern en extern duidelijk te positioneren als coördinator in de aanpak van veiligheid en winkelcriminaliteit. Veel gemeenten en politiekorpsen hebben overigens al zo'n 'loketfunctie' voor het bedrijfsleven. Deze kan niet alleen een belangrijke spilfunctie vervullen tussen ambtenaren en gemeentebestuur, maar ook tussen allerlei partijen onderling.

Uitgangspunt bij samenwerking is het beheersbaar maken en mogelijk verminderen van criminaliteit en onveiligheid in winkelgebieden. Publiek-private samenwerking kan onderdeel zijn van het gemeentelijk Integraal Veiligheidsbeleid. In de handreiking 'Kernbeleid Integrale Veiligheid' voor gemeenten van de vng worden hiervoor suggesties gedaan. Een van deze suggesties is deelname aan het Keurmerk Veilig Ondernemen (kvo). Via kvo kan structureler worden samengewerkt tussen overheid en detailhandel.



Het Keurmerk Veilig Ondernemen (kvo) is bedoeld voor winkeliers, gemeenten, politie en brandweer. Het biedt hun een eenvoudig te hanteren methodiek om in nauwe samenwerking doeltreffende, haalbare maatregelen te treffen die de winkelcriminaliteit (blijvend) tegengaan en de veiligheid van winkelgebieden vergroten. Op basis van een veiligheidsscan kan een plan van aanpak worden opgesteld en uitgevoerd waarmee de integrale aanpak van gemeente, politie en brandweer structureel wordt verbeterd. Al na het formaliseren van de samenwerking – een belangrijke voorwaarde – en het opstellen van het plan kan het certificaat voor de eerste kvo-ster worden verkregen. Meer informatie: www.npc-web.nl of www.veiligheidsprogramma.nl.

Een grote valkuil bij een beginnende gezamenlijke aanpak van winkelcriminaliteit is de hoge ambitie van de betrokkenen partijen. Wees u ervan bewust dat samenwerking tussen bedrijfsleven en overheid tijd kost, vooral in het begin. Door de ervaring en expertise van de Regionale Platforms Criminaliteitsbeheersing (RPC's) en aanverwante (uitvoerende) stichtingen kan dit proces sterk worden bekort. RPC's richten zich namelijk op het tegengaan van criminaliteit waarmee het bedrijfsleven wordt geconfronteerd. Meer in het algemeen stimuleren de RPC's de uitvoering van preventieve maatregelen door samenwerking tussen overheid en het bedrijfsleven.

Wat daarnaast goed blijkt te helpen is om elkaar een kijkje in de keuken te gunnen, om de aanpak te beginnen rondom één bepaald specifiek (veiligheids)probleem, en bij voorkeur kleinschalig.

Detailisten kijken vaak naar de gemeente vanwege haar verantwoordelijkheid als regisseur, coördinator of initiatiefnemer van lokale veiligheidsprojecten. Ook wordt verwacht dat politiekorpsen initiatieven van de detailhandel ondersteunen. U kunt als gemeente deze rol invullen door initiatiefnemer te zijn voor een convenant met de detailhandel. Hierin kunnen allerlei wederzijdse afspraken worden gemaakt over inspanningen en resultaten, gericht op één of meer veiligheidsonderwerpen. De politie kan vanuit haar kennis en ervaring richting geven aan deze afspraken. Zo hebben de Politie Haaglanden en gemeente Den Haag een eigen aanpak van winkeldiefstallen ontwikkeld, waarvan ondernemers mede-uitvoerder zijn. Er zijn vergelijkbare projecten in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Heerlen.

Een speerpunt maken van een zichtbaar kortetermijnresultaat is ook belangrijk om ondernemers betrokken te krijgen en te houden. Goede voorbeelden zijn: afspraken maken over een betere opvolgingstijd en preventieadviezen van de politie, het intensiveren van onderhoud en beheer, en een aanpak van overlast in het winkelgebied door bijvoorbeeld hangjongeren en veelplegers. Ook het beter verlichten van paden en onderdoorgangen en het plaatsen van prullenbakken en fietsenrekken kan bij een gezamenlijke aanpak relatief snel worden gerealiseerd en de veiligheid en de veiligheidsbeleving verbeteren. In de tussentijd kan dan verder worden gewerkt aan

initiatieven die nu eenmaal meer voorbereidingen vergen, zoals een opvangvoorziening voor drugsverslaafden en cameratoezicht.

Eind 2003 is er een inventarisatie verschenen waarin de 25 opvallendste aanpakken van winkelcriminaliteit in Nederland zijn samengebracht. Samenwerking tussen gemeenten, politie en detailhandel neemt hier steeds een cruciale rol in. Het bevat korte beschrijvingen van convenanten, meld- en signaleringssystemen, burenbelpojecten, begeleid koopgedrag, mobiele interventieteams, winkeladoptie, winkelontzeggingen, winkeldiefstalprojecten en dergelijke. Ook zijn talrijke namen en telefoonnummers opgenomen voor meer informatie. U kunt het rapport downloaden via www.veiligheidsprogramma.nl of www.npc-web.nl.

Tot nu toe is vooral aandacht besteed aan hetgeen overheid en detailhandel samen kunnen doen. Uiteraard zijn er nog tal van andere preventieve organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die de ondernemers zelf kunnen treffen. Bijvoorbeeld het geven van overval- en agressietrainingen voor winkelpersoneel of collectieve winkelsurveillance door particuliere beveiligers. Verwijs hen hiervoor bij voorkeur naar de eigen brancheorganisatie of andere koepelorganisaties. Zij onderhouden diverse internetsites of hebben handreikingen ontwikkeld voor ondernemers.

8 Wat zijn nuttige telefoonnummers en websites?

Informatie over wetsteksten, artikelen en jurisprudentie

– www.overheid.nl

Op deze website kunt u per wetsartikel, onderwerp of publicatie de laatste stand van zaken bekijken.

– www.justitie.nl

Deze website geeft via de zoekfunctie uitgebreide informatie over onder andere de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP), de Wet Politierregisters (Wpolr) en het Wetboek van Strafrecht (WvSr).

Informatie over aangifte

– www.politie.nl

Deze site laat zien bij welk politiekorps telefonisch of via internet aangifte kan worden gedaan.

– www.platformdetailhandel.nl of www.hbd.nl

Op deze sites kunt u een aangifteformulier downloaden en meer informatie verkrijgen over het doen van aangifte.

- Op www.veiligheidsprogramma.nl en www.npc-web.nl vindt u meer informatie over de mogelijkheden om de aangiftebereidheid van ondernemers te verhogen.

Informatie over gegevensuitwisseling

– www.cbppweb.nl

Deze site geeft een gedetailleerd overzicht van de voorwaarden om persoonsgegevens over (mogelijke) plegers van winkelcriminaliteit te delen met anderen.

– www.fgz.nl

Hier vindt u informatie over het protocol waarin gedragsregels voor de gegevensuitwisseling tussen juweliers zijn beschreven.

Informatie over winkelontzegging

– www.platformdetailhandel.nl

Op deze site kunt u een formulier voor een winkelontzegging downloaden, voor een of meer winkels.

Informatie over aanhouden

– www.supermarkt.nl of www.hbd.nl

Op deze sites staan protocollen over het aanhouden van winkeldieven.

Informatie over Keurmerk Veilig Ondernemen

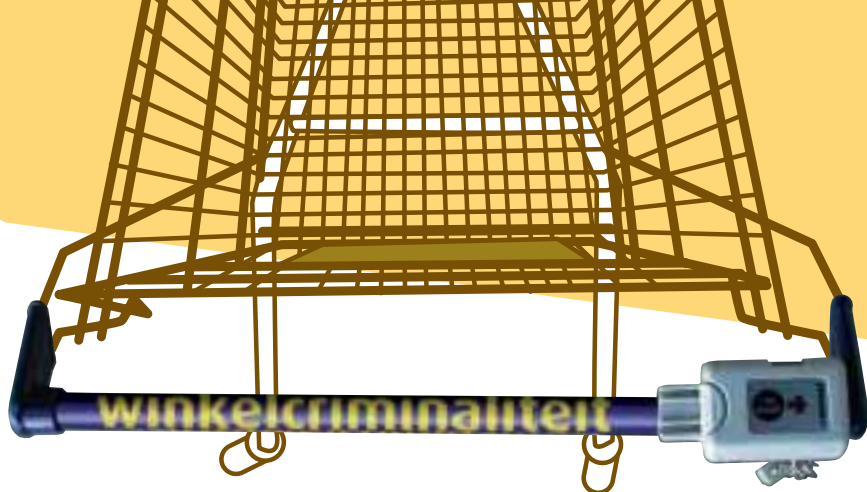
– www.veiligheidsprogramma.nl of www.npc-web.nl

Op deze sites leest u hoe u in aanmerking komt voor het Keurmerk Veilig Ondernemen. Ook kunt u het Handboek downloaden.

Informatie over gedragscodes geweld

– www.om.nl

Op deze site vindt u informatie over gedragscodes geweld.



Organisaties

- **Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid**
www.ccv.nu
 - **College Bescherming Persoonsgegevens (CBP)**
www.cbpreweb.nl
T 070 - 381 13 00
 - **Landelijk Bureau Slachtofferhulp Nederland**
www.slachtofferhulp.nl
T 030 - 234 01 16
 - **Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties**
www.minbzk.nl
T 070 - 426 64 26
 - **Ministerie van Economische Zaken**
www.minez.nl
T 070 - 379 89 11
 - **Ministerie van Justitie**
www.justitie.nl
T 070 - 370 79 11
 - **Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing**
www.npc-web.nl
T 070 - 370 75 61
 - **Politiekorpsen in Nederland**
www.politie.nl
T Melding dringend 112
T Melding gewoon 0900 - 8844
T Melding anoniem 0800 - 7000
 - **Vereniging van Nederlandse Gemeenten**
www.vng.nl
T 070 - 373 83 93
 - **PlatformDetailhandel.nl**
www.platformdetailhandel.nl
T 070 - 337 62 22
 - **Raad Nederlandse Detailhandel (RND)**
www.raadnederlandseetailhandel.nl
T 070 - 444 25 87
 - **Nationale Winkelraad van MKB-Nederland**
www.mkb.nl
T 015 - 219 12 12
 - **Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD)**
www.hbd.nl
T 070 - 338 56 00
- ### **Cursussen**
- Op de site van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel (www.hbd.nl) vindt u informatie over de cursussen:
- Omgaan met agressieve klanten
 - Omgaan met een overval

Brochures en publicaties

De volgende publicaties kunt u downloaden via www.veiligheidsprogramma.nl onder publicaties criminaliteitsbeheersing:

- Vindingrijke aanpak winkelcriminaliteit:
Notitie over de (veronderstelde) belemmeringen bij de aanpak van winkelcriminaliteit in Nederland (2003)
- Vindingrijke aanpak winkelcriminaliteit:
De 25 meest opvallende aanpakken in Nederland (2003)
- Handreiking voor gemeenten over privacyaspecten bij criminaliteitspreventie (2002)
- Handreiking Cameratoezicht:
Aandachtspunten bij het overwegen en realiseren van cameratoezicht in de openbare ruimte (2000)
- Brochure 'De Camera de Baas:
Aanbevelingen voor de gebruiker van camera systemen voor overvalbestrijding
- Handboek Keurmerk Veilig Ondernemen (2003)

Colofon

Uitgave

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Ministerie van Justitie

Voorjaar 2004

Begeleidingscommissie

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Ministerie van Justitie

Ministerie van Economische Zaken

Nederlands Politie Instituut

PlatformDetailhandel.nl

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Idee en tekst

B&A

Milja Braam, Anna Linmans, Arnt Mein, Wout Ritzema

Vormgeving en illustraties

De Rotterdamsche Communicatie Compagnie

Fotografie

Fons Sluiter

De Rotterdamsche Communicatie Compagnie

Nabestellen

Deze brochure is aan te vragen bij:

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

Telefoon 070 - 349 06 60

Fax 070 - 349 06 96

e-mail info@ccv.nu

of te downloaden op www.veiligheidsprogramma.nl

Rechten

Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.

